

TEMELJNE ZNAČILNOSTI SODOBNEGA PRAVA

1. BISTVO PRAVA IN NJEGOVA DRUŽBENA FUNKCIJA

1.1 POJEM PRAVA: posebna vrsta družbenih pravil s katerimi oblikujemo red v državno organiziranih družbah. S pravom država učinkovito usmerja dogajanje v družbi.

1.2. PRAVO IN DRUGA DRUŽBENA PRAVILA

MORALA: celota družbenih pravil, ki izhajajo iz ocenjevanja človekovega ravnanja, ki vodi k uresničevanju dobrega in pravičnega.

RAZLIKA MED PRAVO IN MORALO: pravo ureja območje družbene morale, ki jo lahko javno nadzarujemo, morale pa ne moremo nadzarovati. V nekaterih pomembnih in moralno občutljivih poklicih so sprejeli moralne kodekse (zdravniki, notarji, sodniki, odvetniki,...)

1.3. RAZVOJ PRAVA: Rimska antična družba je razvila svoj pravni sistem do take mere, da je rimsko pravo do danes ostalo pomemben del pravne kulture. Oblikovalo se je iz različnih sestavin: -cerkveno pravom

-pravni običaji

-vladarske listine

-kanonsko pravo

2. TEMELJNE PRVINE PRAVNEGA REDA

2.1. PRAVNO PRAVILO -temeljna sestavina prava

DISPOZICIJE -določajo kako se moramo vesti in ravnati

HIPOTEZE -določajo dejanski stan. Če nastopi dejansko stanje se mora državljen ravnati po hipotezi.

SANKCIJE -predvidena kazen za tistega ki se ne bo podredil dispoziciji.

a. POJEM IN SESTAVINE PRAVNEGA PRAVILA

Pravna pravila določajo: državno organizacijo

vrste državnih organov

pristojnost teh drž. Organov

b. VRSTE PRAVNIH PRAVIL

ABSTRAKTNA ali SPLOŠNA:kategorična dispozitivna, pooblašujoča, izbirna, diskrecijska

KONKRETNA ali POSAMIČNA: ureja konkreten primer in med posamično določenimi osebami obstoječe razmerje

Skupine pravnih pravil

ZAPOVEDUJOČA ali PREPOVEDUJOČA: če zapoveduje ali prepoveduje določeno ravnanje ne glede na voljo krivca nastane kategorično pravno pravilo.

POOBLAŠČUJOČA pooblašča ljudi, da smejo ravnati tako kot določa dispozicijaž

2.2. PRAVNA KRŠITEV IN PRAVNA SANKCIJA (to ravnanje ni v skladu z dispozicijo)

a. POJEM IN VRSTE PRAVNIH KRŠITEV

PRAVNA ZMOTA -ni vedel da je tako ravnanje prepovedano NISI KRIV

NEPOZNAVANJE PRAVA -SI KRIV

KRIVDA STORILCA -storilčev odnos do storjenega dejanja

NAKLEP -kadar se storilec zaveda svojega ravnanja in ga je hotel narediti

MALOMARNOAST -storilec noče posledic, toda nastale so iz njegove malomarnosti

b. KAZENSKI IN CIVILNI DELIKT

PREKRŠKI IN PRESTOPKI

DISCIPLINSKI DELIKT -delavec ne izpolnjuje delovnih obveznosti v delovnem razmerju

CIVILNI DELIKT -premoženjsko ali nepremoženjsko škodo posameznih pravnih subjektov

KAZENSKI DELIKT -je posebno nevaren za družbo (upravni prekrški, gospodarski prestopki)

c. PRAVNA SANKCIJA neprijeten ukrep, ki je zadel tistega ki svojega ravnanja ni vskladil z dispozicijo določenega pravila

Disciplinske sankcije: opomin, denarna kazen, prenehanje delovnega razmerja

Sankcije za civilne delikte: odpraviti škodo, vzpostaviti takšno stanje kot je bilo prej

Sankcije zoper pravne ajte: ničnost in neveljavnost

2.3. PRAVNI AKT je zavestna izjava volje posameznega subjekta s katero tak subjekt ustvari pravno pravilo

a. POJEM IN VRSTE

(NE)SKLADNOST MED VOLJO IN IZJAVO

-ZMOTA zmotno misli, da obstajajo dejstva, ki so bistvenega pomena

-STRAH z grožnjami

-ZVIJAČA prekrivanje resnice

*take pravne akte razveljavljamo

PRAVNI SUBJEKT nosilec pravic in dolžnosti

OBLASTNI PRAVNI AKT jih ustvarja država

NEOBLASTNI PRAVNI AKT enakopravnost pravnih subjektov

ZUNANJA PODOBA PRAVNI AKTA:

-ustna izjava subjekta

-obvezna prisotnost prič ali sodelovanje uradne osebe

-pismena oblika

b. SPLOŠNI IN POSAMIČNI PRAVNI AKTI so vsi pravni akti oblastnega ali neoblastnega značaja s katerim ustvarjamo splošna ali abstraktna pravna pravila. Posamični pravni akti izvirajo iz splošnih

PRAVNA PRAZNINA v nobenem pravnem aktu ni predvidena ustrezna kršitev

NAČELO ZAKONITOST jamstvo za spoštovanje prava zlasti za jamstvo človekovih pravic in svoboščin

UPRAVNA ODLOČBA izdaja potnega lista, odmeradavka

SODBA izdaja sodišče (oblastnega značaja)

POSAMIČNI PRAVNI AKTI V PODJETJIH IN ZAVODIH

PRAVNI POSLI

2. 4. PRAVI VIRI

a. POJEM IN VRSTE PRAVNIH VIROV

MATERIALNI -ekonomske, sociološke, psihološke in druge dejavnike, ki vpliva na odločitve katera družbena razmerja naj bo pravo urejena in kakšna naj bo vsebina pravnih pravil

FORMALNI -v katerih se pravo izraža, vse splošne pravne akte za uveljavljanje prava sploh

SPOZNAVNI -pravna glasila, registri

b. FORMALNI VIRI PRAVA (splošni pravni akti)

Najpomembnejše izhodišče in osrednji del prava je ustava

USTAVA -določbe o temeljnih človekovih pravicah in svoboščinah

ZAKON -sprejema jih le predstavniško telo

SPLOŠNI PR. AKTI; KOLEKTIVNE POGODBE; SPLOŠNI PR. AKTI PODJETIJ,

ZAVODOV IN DRUGIH ORGANIZACIJ

c. SPOZNAVNI VIRI PRAVA

POSEBNA GLASILA objavljeni splošni pr. Akti

REGISTRI; ZBIRKE PREDPISOV; KOMENTARJI (razlage določb posameznega pr. Akta)

ZNANSTVENA DELA (učbeniki, znanstvena dela)

2.5. PRAVNO RAZMERJE

b. SESTAVINE PRAVNEGA RAZMERJA

***PRAVNI SUBJEKT** -nosilec pravic in pravnih razmerij

PRAVNA SPOSOBNOST -nosilec pravic in dolžnosti pravnih razmerij (dobi ob rojstvu in traja do smrti)

POSLOVNA SPOSOBNOST -lahko sklepa vse vrste poslov

-oseba sama pridobiva pravice in se sama zavezuje

-samo polnoletni

-če oseba nima poslovne sposobnosti-ZASTOPNIK

Obseg in omejitve: od 15-18 let OMEJITVE

duševno bolan človek nima poslovne sposobnosti

Krivdna sposobnost-deliktna sposobnosti

CIVILNI DELIKT: 0-7 let NE ODGOVARJA (odgovarjajo starši)

7-14 ODGOVARJA SAM, razen če ni sposoben razsojat

14 V CELOTI ODGOVOREN

KAZENSKI DELIT: 14-16 let VZGOJNI UKREP

16-18 let VZGOJNI VKREP + KAZEN (mladostni zapor)

2.6. PRAVNI SISTEM

PRAVNA USTAVA vsa pravila, ki urejajo družbeno razmerje

PRAVNA PANOGA zakonska zveza, skrbništvo, posvojitev

USTAVNO PRAVO ureja organizacijo in delovanje javne oblasti, ter odnos med posamezniki in oblastjo

UPRAVNO PRAVO ureja organizacijo državne uprave, delovanje drž. Organizacij, postopek za sprejemanje pravnih aktov

KAZENSKO PRAVO (ureja temeljne družbene vrednote) kazniva dejanja, odgovornost zanje in vrste kazenskih sankcij, način njihovega izrekanja in izvrševanja

CIVILNO PRAVO osebno, stvarno, obveznostno, dedno

DRUŽINSKO PRAVO ureja zakonsko zvezo, razmerja emd starši in otroki ter druga sorodna razmerja

CIVILNI SODNI POSTOPKI, DELOVNO PRAVO, GOSPODARSKO PRAVO, MEDNARODNO JAVNO PRAVO, MEDNARODNO ZASEBNO PRAVO, NOVE PRAVNE PANOGE